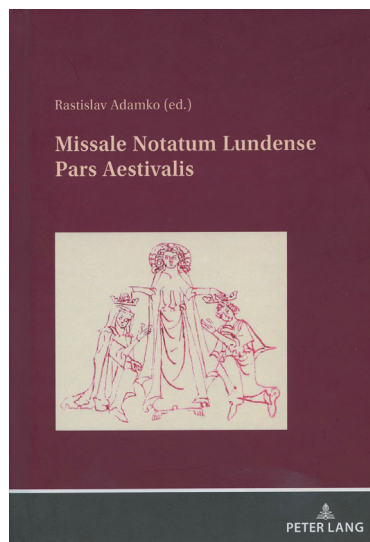

Rastislav Adamko – Janka Bednáriková – Rastislav Luz – Adam Sýkora – Eva Veselovská – Zuzana Zahradníková: Missale Notatum Lundense Pars Aestivalis. Results of Previous Research on the Source and Facsimilies

Berlin : Peter Lang, 2022, 774 s. ISBN 978-3-631-85830-1

Na Slovensku sa zo stredoveku v súčasnosti zachovalo len 8 notovaných omšových liturgických kníh. Medzi nimi je aj rukopisný misál z prelomu 13. a 14. storočia, ktorého geograficko-funkčný pôvod sa vyznačuje exkluzivitou. Nebol totiž pôvodne určený na používanie na Slovensku alebo v Uhorsku, ale v Škandinávii, konkrétne v meste Lund v juhozápadnom Švédsku, ktoré bolo v stredoveku významným politickým, obchodným a kultúrnym centrom bývalej dánskej provincie Scania/Skåne. Ide o unikátny prameň, ktorý je jediným kompletne zachovaným hudobným liturgickým rukopisom zo stredoveku zo Škandinávie. Dnes sa nachádza v *Ústrednej knižnici Slovenskej akadémie vied v Bratislave* (bývalá *Evanjelická lyceálna knižnica v Bratislave*) pod signatúrou rkp. 387. Pozostáva z 253 fólií v dobovej koženej väzbe a obsahuje omšové spevy, modlitby a čítania letnej časti liturgického roka v temporáli a v sanktoráli. Dokumentuje liturgickú tradíciu diecézy

vo švédskom Lunde, ktorá siaha do polovice 11. storočia. Vypovedá tiež o migrácii notovaných prameňov – v stredoveku a novoveku pomerne častom jave.

Predložená monografia predstavuje pramennú kritickú edíciu tohto misála. Vznikla ako výsledok výskumného projektu renomovaného tímu slovenských vedeckých pracovníkov z oblasti medievalistiky z 3 inštitúcií, ktorý edične zastrelil Rastislav Adamko z Katedry hudby Pedagogickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku. Zvolený formát monografie sa z hľadiska celkových knižných rozmerov podobá pôvodnému prameňu, ktorý je rukopisnou knihou menšieho formátu: mala pravdepodobne funkciu cestovného misála na slávenie súkromných omšových bohoslužieb. Monografia pozostáva z dvoch častí. Prvá časť od strany 21 až po 184 tvoria interdisciplinárne texty štúdií autorov, ktorí sú menovite uvedení na konci publikácie. Okrem editora sú to jeho kolegovia z vyššie spomínanej inštitúcie v Ružomberku Janka Bednáriková a Zuzana Zahradníková a z odborných pracovísk z Bratislavy: Eva Veselovská z Ústavu hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied, Rastislav Luz zo Slovenského národného archívu a Adam Sýkora. Štúdie prinášajú výsledky najnovšieho výskumu z oblasti všeobecnej histórie, kodikológie, paleografie, liturgiky a muzikológie. Venujú sa štruktúre a historickému kontextu misála, jeho kodikologickým a liturgickým súvislostiam, kalendáru, ako aj hudobnoliturgickým a textovo-modálnym charakteristikám repertoára. Druhá časť monografie prináša od strany 197 faksimile prameňa, pričom samotná obrázková časť s farebnými reprodukciami jednotlivých strán misála je na stranách 205 – 719. Faksimile predchádza zoznam prameňov (185 – 190) a bibliografia (s. 191 – 196). Dôležitou súčasťou publikácie sú incipito-

vé registre spevov, modlitieb a čítaní (s. 721 – 772). Incipity spevov majú uvedený aj príslušný modus. Sú usporiadané na základe priebehu omšového cyklu (introit, graduale, alleluia, sequentia, offertorium, communio), pričom sú indexované aj antifóny, responzória a 2 typy spevov z omšového ordinária (gloria, pater noster).

Muzikológovia Eva Veselovská, Janka Bednáríková a Rastislav Adamko sa dlhodobo individuálne aj v rámci spoločných projektov venujú výskumu zachovaných notovaných liturgických kníh zo stredoveku zo Slovenska, ktorý priniesol bohaté a zmysluplné ovocie v podobe publikovania mnohých odborných textov aj faksimile viacerých prameňov. Predložená publikácia odráža ich spoločný viacročný výskumný projekt v spolupráci s ich tromi vyššie spomínanými kolegami, ktorý sa stretol so záujmom aj v odbornej obci v zahraničí. Z prostredia Škandinávie došlo aj k zisteniam podstatne rozširujúcim poznanie o tomto prameni, ktoré sú zahrnuté do monografie (napríklad aj ohľadom jeho predpokladanej cesty zo Švédska, resp. vtedajšej provincie Dánska na Slovensko). Monografia sa vyznačuje excelentnou vedeckou úrovňou a svedčí o úctyhodnej vedecko-výskumnej práci jej autorov. Jej zvolená štruktúra má pre-

myslenú koncepciu a čitateľom umožňuje dobre sa v nej orientovať. V súvislosti s doterajším reflektovaním tohto prameňa by bolo vhodné v monografii spomenúť aj diplomovú prácu Hildy Gulyásovej *Notovaný misál z bývalej Lyceálnej knižnice* z roku 2005 (Katedra hudobnej vedy, Filozofická fakulta UK Bratislava).

Monografia približuje odbornej aj širokej verejnosti vzácny a jedinečný stredoveký prameň uchovávaný v súčasnosti na Slovensku. Skutočnosť, že vyšla v nemeckom vydavateľstve Peter Lang v Berlíne v angličtine, zvyšuje dosah tohto prameňa aj výsledkov výskumu prezentovaných v monografii do zahraničného prostredia. Publikácia prispieva k poznaniu o pestovaní gregoriánskeho chorálu v severnej Európe, k osvetľovaniu kontextu a hudobnoliturgických tradícií stredovekých prameňov zachovaných na Slovensku a v neposlednej miere môže inšpirovať ďalší výskum na poli stredovekej hudby v našich domáciach i európskych súvislostiach. Tvorcom monografie srdečne blahoželám, teším sa a monografii želim veľa vnímavých čitateľov.

<https://doi.org/10.31577/musicoslov.2024.1.8>

Sylvia Urdová

Slovenské národné múzeum – Hudobné múzeum

Gregor Hermann: Die mehrstimmigen Musikhandschriften des 15. bis 17. Jahrhunderts der Ratsschulbibliothek Zwickau

Baden-Baden : Tectum Verlag, 2023, 276 s. ISBN 978-3-8288-4836-8

Při snaze o získání bližších informací o původu a osudech dodnes dochovaných hudebních památek sehrávají důležitou roli často jen drobné detaily. Mnohdy se jedná pouze o přípisky na prameni nebo záznamy důsledných knihovníků z dob minulých, kteří podrobně zaznamenávali pořízené knihy včetně hudebnin do přírůstkových inventářů a patřičně je katalogizovali. Právě staré inventáře a katalogy knihoven patří obecně při výzku-

mu hudební kultury a hudebního repertoáru k velmi důležitým pramenům. Nicméně poznatky z různých měst ve středoevropském prostoru dokládají spíše absenci podobného typu historických pramenů.

V tomto směru jednoznačně vyniká městská knihovna Ratsschulbibliothek Zwickau, jejíž hudební sbírka, resp. část sbírky zahrnující vícehlasé hudební rukopisy z 15. až 17. století, se stala předmětem výzkumu Gregora Her-